

Functional aspect of a microcopy on corporate websites

The article addresses a microcopy, as an element of corporate website. The author shows how the microcopy reflects the corporate culture and corresponds to the corporate discourse of a company. In addition, the author analyses the functions of the microcopy and its effect on the users of a website.

Keywords: microcopy, corporate culture, corporate discourse.

УДК 81'373.7

В. А. Гладка, канд. філол. наук, доц.
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПОНЯТТЯ КОЛІГАЦІЇ У СУЧАСНІЙ НАУЦІ

Проаналізовано підходи до вивчення явища колігації у сучасній лінгвістиці, а також з'ясовано його природу та функціонування. Проведений аналіз різних тлумачень явища колігації, яке розуміється як відношення між лексичними та граматичними категоріями, дозволяє відокремити його від поняття колокації як відношення між сучасними лексико-семантичними категоріями.

Ключові слова: колігація, колокація, словосполучення, граматична категорія, коокуренція.

У центрі досліджень лінгвістики повсякчас знаходяться різного роду угруповання мовних одиниць, які, подібно до лексичних одиниць, забезпечують лінійність і зрозумілість мовлення в процесі комунікації. Науковці вивчають сукупність усіх мовних ознак різних словосполучень, їхню просодичну організацію, морфолого-синтаксичну структуру, лексико-фразеологічні та стилістичні особливості, соціолінгвістичну зумовленість тощо [1; 2; 3; 4 та ін.]. У сучасній лінгвістиці все більше привертає увагу діалектична єдність двох мовно-мовленневих явищ – колокації та колігації, яка, власне, й лягла в основу принципу сполучення слів [5; 6; 7 та ін.]. Зазначимо при цьому, що поняття колокації досить ґрунтовно представлено в наукових працях,

тоді як явище колігації аналізується в них побічно або ж отримує неоднозначне трактування, що утруднює подальші дослідження в цій площині. Саме цей факт зумовлює **актуальність** нашої розвідки, яка має за **мету** з'ясувати сутність явища колігації, що, в свою чергу, дозволить краще зрозуміти його природу та функціонування.

Насамперед звернемося до джерел виникнення самого терміна. Традиційно вважають, що термін *колігація* (colligation), так само як і *колокація* (collocation), належить англomовному фонологу й спеціалісту з просодії J.R. Firth (1957). Досліджуючи явище "єдності" (*solidarity*), він протиставив колокації, що означає "реальні слова в звичній для нас комбінації", колігаціям, які не можуть, за його визначенням, складатися зі слів як таких: "пов'язані в певній структурі, вони [колігації] не відповідають поділу слів на групи або підгрупи" (переклад з англійської мови тут і надалі наш. – В. Гладка) [8, с. 14]. У такий спосіб поняття колокації слугувало для позначення "лексичної коокуренентності", яка не враховувала ні порядок слів, ані їх близькість, а поняття колігації – для позначення взаємозалежності граматичних категорій [там само, с. 12].

Традиційно вважають, що саме з появою праць британського лінгвіста зароджується теоретичне дослідження явищ колігації та колокації. Натомість концепція граматичного поєднання слів у реченні зустрічається ще в працях P.J. Harris (1750), який послуговувався в даному випадку терміном "колокація" [9, с. 29]. Цей термін, власне, використовував також англomовний лінгвіст XIX ст. У. Фаулер, який, досліджував внутрішню структуру дієслівних словосполучень і взаємозалежність їх компонентів на основі валентності їхніх комбінаторних моделей [10].

Подібні міркування спостерігаємо також у теоретичних роботах лінгвістів XX ст. Так, аналізуючи явище зрощення (coalescence), O. Jespersen (1922) говорить про сталі синтаксичні відношення між словами в межах речення. Зазначене поняття, на його думку, може позначати не лише усталений порядок слів або особливу синтаксичну структуру, а й комбінацію граматичних елементів [11, с. 376]. У такий спосіб граматична концепція O. Jespersen збігається з поняттям колігації J.R. Firth.

Дещо пізніше Ch. Bally (1951), розробляючи теорію синтаксичних явищ у фразеології, говорить про взаємозумовлене поєднання граматичних елементів, у чому, власне, можна вбачати зародження "концепції граматичних єдностей". Так, посесивність, за його твердженням, виражається у французькій мові за допомогою групи типу *la maison de Paul*, де слова *maison* і *Paul* можуть замінюватися іншими іменниками, тоді як взаємозалежне вживання форм означеного артикля *le, la, les* та прийменника *de* залишається незмінним [1, с. 76–77]. Саме ця фразеологічна концепція синтаксичних явищ Ch. Bally, як припускають у наукових колах, вплинула на розвиток теорії J.R. Firth після зустрічі з ним у Женеві [12; 13].

Не зовсім чітко сформульоване поняття колігації, висвітлене J.R. Firth на кількох сторінках, присвячених проблемам граматики, отримало неоднозначне трактування в подальших наукових розвідках.

Так, британська школа контекстуалістів запозичила термін *collocation* у його початковому значенні, тобто на позначення відношення між граматичними категоріями. Виходячи з контексту ситуації на граматичному рівні, контекстуалісти розуміють колігацію як "коокуренцію граматичних форм", протиставляючи її колокації як типовому й постійному оточенню даного елемента на лексичному рівні. Так, вони протиставляють, наприклад, колокацію окуренції *push + through* колігації *verbe + particule* [14, с. 65] або ж говорять про те, що колокація, наприклад *heavy drinker*, ілюструє колігацію "adjective + agentive noun" [цит. за: 15, с. 5].

Зазначимо, що такої ж думки дотримуються й деякі дескриптивісти, зокрема M. Lewis та ін., які використовують термін *collocation* на позначення продуктивної схеми *pattern + pattern*, напр.: колігація [verb of emotion] + [directional particle] покриває всі комбінації типу *run away, rush out, hurry down* і т.д. [16, с. 137].

У площині російської соціолінгвістичної концепції контексту ситуації колігація тлумачиться як "сукупність морфолого-синтаксичних умов, які забезпечують сполучуваність мовних одиниць", а вивчення цього явища зводиться до аналізу його оточення [6]. У такий спосіб колігація позначає відношення між

елементами в конструкції на відміну від колокації, яка позначає відношення між індивідуальними лексичними одиницями.

J. Sinclair, засновник корпусної лінгвістики, розширивши дещо початкове значення терміну *колігація*, трактував його як "окурен-тність граматичного класу або структурних моделей з іншими моделями, зі словом або реченням" [17, с. 145]. Саме такий під-хід, за його словами, допомагає визначити природу "широкої ЛО", тобто мовного виразу, який має "лексичний центр" і який характеризується низкою синтаксичних, семантичних і прагмати-чних ознак, а саме: 1) лексична колокація (вираз вживається з певними лексемами), 2) граматична колокація (вираз детермінується певними граматичними одиницями), 3) *колігація* ("лексичний центр" входить до складу певної структури), 4) семантична пре-ференція та 5) семантична просодія (вираз вживається з певним прагматичним навантаженням) [цит. за: 18, с. 7].

Інші представники корпусної лінгвістики, зокрема D. Bolinger [19], S. Hunston [20], M. Stubbs [21] та ін., визначають *колігацію* як регулярне відношення, яке спостерігається у висловленнях між окремою лексичною одиницею і граматичною категорією. Так, за спостереженнями M. Stubbs, слово *cases* часто зустрічається з граматичною категорією квантитативу у виразах типу *in some cases, in many cases* [21, с. 65].

Подібні міркування зустрічаємо також у французькій лінгвіс-тиці. Так, сучасна дослідниця C. Bolly вважає, що *колігація* поз-начає конвенційне відношення між лексичною формою і синтак-сичною ознакою або окремою граматичною формою, чим вона й відрізняється від колокаційних відношень, які поєднують лексич-ні форми. Напр.: *колігаційна модель [Il + (Pron. pers) + *semble* + Adj. + *que*] породжує лексично обмежені вислови типу Il (nous, me) *semble évident / clair que...** [22, с. 63–64].

На думку J. François і J.-L. Manguin, термін *колігація* охоплює морфо-синтаксичні умови вживання мовних виразів, зокрема явище керування або валентності, які, власне, й зумовлюють вибір їхніх значень. Так, різниця дієслівної валентності специфікує два різних значення дієслова *tenir* в реченні *Le rendez-vous tient {∅ vs du miracle}*: вираз *qqch tient ∅* означає

qqch subsiste / est maintenu, а вираз *qqch tient de qqch* означає *qqch relève de qqch* [23, с. 50].

Враховуючи вищевикладені міркування, колігація виступає одним із типів валентних структур стійкого характеру [22, с. 65] й уподібнюється до поняття валентності С.Д. Кацнельсона, Л. Теньєра, А.А. Холодовича, Г. Хельбіга та ін., для яких валентність була суто синтаксичним поняттям: вона відповідала кількості аргументів дієслова, іменника або прикметника, яка служить для утворення граматично правильного висловлення. Натомість у сучасних дослідженнях валентність відповідає формальному опису обов'язкових додатків лексичної одиниці не лише з точки зору їх кількості й граматичних категорій, а й з точки зору семантичних і лексичних обмежень [22, с. 65; 24, с. 160], що виходить за межі початкового розуміння поняття колігації, але ототожнюється з поняттям, представленим у працях корпусної лінгвістики.

Одноосібну думку на природу явища колігації висловлює М. Ноеу, засновник теорії "лексичної бази", згідно з якою призначення кожного слова полягає в тому, щоб бути вжитим у комбінації з іншими словами, в певних позиціях або граматичних функціях, в одному або кількох певних місцях фрази, параграфу або тексту [25]. Визначаючи колігацію як "граматичну комбінацію, якої дотримується слово, та позицію, якій це слово надає перевагу" [26, с. 234], М. Ноеу висвітлює різні колігаційні характеристики, непередбачувані аргіогі, але властиві більшості одиниць, які належать до одного семантичного класу, а саме: 1) граматичний супровід, якому дане слово або вираз надає перевагу, 2) граматичні функції, яким надає перевагу синтагма, до складу якої належить дане слово або послідовність слів, 3) позиція в послідовності (фраза, параграф, текст), яким дане слово надає перевагу [25]. Як бачимо, науковець, зараховуючи колігацію до явищ тактики, розглядає її як тенденцію деяких слів або конструкцій зайняти чітко визначене місце в мовному потоці, що підводить нас до думки, що колігації слів описують явища, властиві граматиці. І дійсно, у французькій мові, наприклад, детермінатив передує частіше іменнику, аніж прикметнику, прикметник найчастіше комбінується з іменником, прямий додаток займає постпо-

зицію відносно дієслова. Як наслідок постає питання: чим тоді відрізняються колігаційні відношення від граматичних?

Дати відповідь на поставлене питання намагався М. Halliday, засновник теорії лексико-граматичних відношень (Lexis-Grammar Theory), пояснюючи природу явища колігації через призму лексичної граматики. Одним з постульованих ним принципів полягає в тому, що кожна лексична форма має лексико-граматичну специфіку й навіть кожна лексико-граматична конструкція комбінується з обмеженою серією лексичних форм [цит. за: 14, с. 3]. Розглядаючи лексико-граматичну систему як імовірну за природою, його однодумці вважають, що кожна лексична одиниця виявляє ідіосинкратичну поведінку, що власне й говорить про "граматичний детермінізм" лексико-граматичної системи будь-якої мови [15, с. 5; 27]. Як наслідок, лексична граMATика закріплює за кожною граматичною структурою лексичну парадигму (*resp.* колігація) і за кожною лексемою єдину групу синтагматичних партнерів (*resp.* колокація) [28]. Поклавши колігацію в основу принципу поширеної ідіоматичності мови, М. Halliday постулює це явище як "відношення між словом і граматичною структурою" [цит. за: 18, с. 6], але при цьому колігація позначає не взаємну атракцію між словами і категоріями, а тісний зв'язок між думкою і виразом.

Відокремлену позицію займають ті лінгвісти, які роблять спробу ототожнити поняття колігації та граматичної колокації [6, с. 4; 29, с. 33]. Підґрунтям такого підходу могло слугувати, на наш погляд, твердження J. Sinclair про те, що терміном *колокація* можна назвати лише лексичні колокації [30, с. 170], а також той факт, що J.R. Firth, власне, й увів термін *колігація* на позначення граматичної коокуренентності [31, с. 190]. Натомість у теоретичних дослідженнях колокацій граматичний компонент ніколи не відкидався, оскільки мова йде насамперед про комбінацію в межах синтаксичної структури. Навіть якщо враховувати, що обидва ці явища стосуються окуренції граматичних елементів або категорій, вони передбачають поєднання одиниць різних рівнів. Так, граматичну колокацію тлумачать як "комбінацію одного повнозначного (лексичного) слова (дієслова, іменника, прикметника) і одного граматичного слова (як правило,

применника)" [32; 33, с. 22; 34, с. 44]. Тоді як концепція колігації стосується регулярних явищ між лексичними й граматичними одиницями та 1) функціями й синтаксичними категоріями, 2) вираженням граматикалізованої семантичної категорії (модальність, аспектуальність, часовість, заперечення, посесивність тощо), 3) позиції у реченні або ж у тексті [18, с. 6]. Як наслідок, поняття колігації належить дослідженням із синтаксису, зокрема вченням про синтаксичні зміни, граматикалізацію, організацію тексту, а вивченням граматичних колокацій займається лексична синтагматика. У такий спосіб поняття колігації можна розглядати як суміжне явище відносно граматичної колокації, але в жодному випадку не ототожнювати їх.

Отже, аналіз різних тлумачень явища колігації, яке ми розуміємо як відношення між лексичними та граматичними категоріями, дозволяє нам відокремити його від поняття колокації як відношення між суто лексико-семантичними категоріями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Bally Ch.* Traité de stylistique française : en 2 vol. / Ch. Bally. – Vol. I. – Genève : Librairie de l'Université Georg & Cie S.A., 1951. – 595 p.
2. *Баран Я.А.* Фразеологія у системі мови: монографія / Я.А. Баран. – Івано-Франківськ, 1997. – 176 с.
3. *Брагина А. А.* Синонимический ряд: словосочетание – слово / А. А. Брагина // Новые слова и словари новых слов; отв. ред. Н.З. Котелова. – Академия Наук СССР, Ин-т русского языка. – Л.: Наука, 1978. – С. 91–94.
4. *Копыленко М. М.* Сочетаемость лексем в русском языке / М. М. Копыленко. – М.: Просвещение, 1973. – 120 с.
5. *Борисова Е. Г.* Коллокации. Что это такое и как их изучать? / Е. Г. Борисова. – М.: Филология, 1995. – 49 с.
6. *Влавацкая М. В.* Понятия коллокации и коллигации в диахроническом рассмотрении / М. В. Влавацкая // Актуальные проблемы филологии и методики преподавания иностранных языков: мат. конференции. – Новосибирск: Новосиб. гос. пед. ун-т, 2011. – Режим доступа: <http://ffl.nspu.net/files/konf-2011-15.pdf>
7. *Тер-Минасова С. Г.* Словосочетание в научно-лингвистическом и дидактическом аспектах / С. Г. Тер-Минасова. – М.: Высш. шк., 1981. – 145 с.
8. *Firth J.R.* A Synopsis of Linguistic Theory: 1930–1955 / John Rupert Firth // *Studies in Linguistic Analysis.* – Oxford: Philological Society, 1957. – P. 1–32.
9. *Bartsch S.* Structural and Functional Properties of Collocations in English. A Corpus Study of Lexical and Pragmatic Constraints on Lexical Cooccurrence / S. Bartsch. – Tübingen: Narr, 2004. – Accessible à: <http://www.linglit.tudarmstadt>.

10. *Burlakova V.* Contribution of English and American Linguistics to the Theory of Phrase / V. Burlakova. – M. : Higher School Publishing House, 1971. – 107 c.
11. *Jespersen O.* Language, its nature, development, and origin / O. Jespersen. – New York : H. Holt, 1922. – Accessible à : <http://www.archive.org>
12. *Léon J.* Aux sources de la "Corpus Linguistics" : Firth et la London School / J. Léon // *Langages*. – 2008. – № 171. – P. 12–33.
13. *Reborel V.* The legacy of J.R. Firth: a report on recent research / V. Reborel // *Historiographica Linguistica* XXIX. – 2002. – № 1/2. – P. 165–190.
14. *Gledhill Ch.* Collocation, phrasème, dénomination : vers une théorie de la créativité phraséologique / Ch. Gladhill, P. Frath // *La linguistique*. 2007. – № 43. – P. 63–88. – Disponible sur : www.res-per-nomen.org/
15. *Legallois D.* Peut-on mesurer la naturalité des énoncés? / D. Legallois // *Mémoires de la Société de linguistique de Paris*. – 2008. – № 16. – Disponible sur : <http://www.crisco.unicaen.fr>
16. *Lewis M.* Language in the lexical approach / M. Lewis // *Lewis M. Teaching Collocation. Further Developments in the Lexical approach*. – Hove : Language Teaching Publications, 2000. – P. 126–154. – Accessible à : <http://www.monabaker.com/LexicalText.htm>
17. *Sinclair J.* Reading Concordances. An Introduction / J. Sinclair. – London : Longman, 2003. – 200 p.
18. *Legallois D.* La colligation : autre nom de la collocation grammaticale ou autre logique de la relation mutuelle entre syntaxe et sémantique? / D. Legallois. – Disponible sur : <http://www.crisco.unicaen.fr>
19. *Bolinger D.* Meaning and Memory / D. Bolinger // *Forum Linguisticum*. – 1977. – № 1. – P. 1–14.
20. *Hunston S.* Colligation, lexis, pattern and text / S. Hunston // *Scott M., Geoff Th. Patterns of Text: in Honour of Michael Hoey*. – Amsterdam/Philadelphia: John Benjamin's Publishing Company, 2002. – P. 13–33.
21. *Stubbs M.* Words and Phrases. Corpus Studies of Lexical Semantics / M. Stubbs. – London: Blackwell, 2001. – Accessible à : <http://www.uni-trier.de/fileadmin/fb2/ANG/Linguistik/Stubbs/stubbs-2001-words-phrases-ch-1.pdf>
22. *Bolly C.* Les unités phraséologiques : un phénomène linguistique complexe ? : thèse de doctorat / Catherine Bolly. – Louvain-la-Neuve, 2008. – 344 p. – Disponible sur : <http://dial.academielouvain.be>
23. *François J.* Dispute théologique, discussion oiseuse et conversation téléphonique : les collocations adjectivo-nominales au cœur du débat / J. François, J.-L. Manguin // *Langue française*. – 2006. – № 150. – P. 50–65.
24. *Lerot J.* Précis de linguistique générale / J. Lerot. – P. : Minuit, 1993. – 448 p.
25. *Hoey M.* Lexical Priming: A New Theory of Words and Language / M. Hoey. – London: Routledge, 2005. – 240 p.
26. *Hoey M.* A world beyond collocation: new perspectives on vocabulary teaching / M. Hoey // *Lewis M. Teaching Collocation. Further Developments in the Lexical approach*. – Hove: Language Teaching Publications, 2000. – P. 224–243. – Disponible sur : <http://www.monabaker.com/LexicalText.htm>

27. Francis G. Nominal group heads and clause structure / G. Francis // Word. – 1991. – № 42/2. – P. 144–156.
28. Halliday M. A. Lexis as a Linguistic Level / M. A. Halliday // In Memory of J. R. Firth [Ch.E. Bazell, J. C. Catford, M. A. Halliday, R. H. Robins]. – London / Harlow: Longmans, 1966. – P. 148–162.
29. Granger S. Disentangling the phraseological web / S. Granger, M. Paquot // Granger S., Meunier F. Phraseology : An interdisciplinary perspective. – Amsterdam / Philadelphia : John Benjamins, 2008. – P. 27–49.
30. Sinclair J. Corpus, Concordance, Collocation / J. Sinclair. – Oxford: Oxford University Press, 1991. – 200 p.
31. Firth J. R. Modes of Meaning / John Rupert Firth // Papers in Linguistics 1934–1951. – 1957. – P. 190–215.
32. Benson M. The BBI Dictionary of English Word Combinations / M. Benson, E. Benson, R. Ilson. – 2-nd ed. – Amsterdam/Philadelphia : John Benjamin's Publishing Company. – 1997. – 386 p.
33. Svensson M. H. Critères de figement. L'identification des expressions figées en français contemporain / M.H. Svensson. – Thèse de doctorat. – Umeå : Umeå Universitet, 2004. – 198 p. – Accessible à : <http://umu.diva-portal.org>
34. Fontenelle Th. What on earth are collocations? / Thierry Fontenelle // English today: the international review of the English language. – Cambridge, 1994. – Oct. 10:4 (40). – P. 42–48.

Стаття надійшла до редакції 28.04.15

В. А. Гладкая, канд. филол. наук, доц.
Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича

Интерпретация понятия коллигации в современной науке

Проанализированы различные подходы к изучению явления коллигации в современной лингвистике, а также рассмотрена его природа и функционирование.

Проведений аналіз різних тлумачень явища колігації, яке розуміється як відношення між лексичними та граматичними категоріями, дозволяє відокремити його від поняття колокації як відношення між суто лексико-семантичними категоріями.

Ключевые слова: коллигация, коллокация, словосочетание, грамматическая категория, коокуренция.

V. Gladka, Cand. Phil. Sci., Associate Professor
Chernivtsi Y. Fedkovych National University

Interpretation of the Concept "Colligation" in Modern Linguistics

The article deals with the different approaches to the study of phenomena colligation in modern linguistics and clarifies its nature and functioning.

The analysis of different definitions of the notion "colligation" – which is referred to as correlation between lexical and grammatical categories – makes it possible to differentiate it from the notion "collocation" as a correlation between lexical-semantic categories.

Keywords: colligation, collocation, phrase, grammatical category, cooccurrence.

УДК 81-26.347.78.034

А. Л. Гладковська, асп.
Інститут філології, КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

ВІДТВОРЕННЯ ЕМОТИВНИХ ДІЄСЛІВ НЕГАТИВНОЇ ОЦІНКИ У КІНО- ТА ХУДОЖНІХ ПЕРЕКЛАДАХ ФЕНТЕЗІЙНИХ ТВОРІВ

У статті розглядається система перекладацьких засобів та прийомів відтворення емотивних дієслів негативного ставлення у художньому тексті через призму порівняння кіно- та художнього просторів. Особлива увага приділяється вербальним та невербальним засобам відтворення дієслів негативної оцінки. У статті також виведені найпоширеніші формули емотивних дієслів з іншими компонентами, які актуалізують їхній негативний характер та підсилюють негативний вплив у контексті дискурсу, а також визначені основні засоби, методи та принципи відтворення таких формул сполучень у перекладі.

Ключові слова: емотивність, контекст, дієслівні емотиви, інтерсеміотичний переклад, емотивні семи, концепт

Категорія емотивності є невід'ємною складовою перекладу і представляє особливий інтерес для перекладачів, оскільки передбачає урахування всіх контекстуальних відтінків та змін значень, які повинні знайти адекватне відображення у перекладі.

Проблему засобів актуалізації категорії емотивності неможливо визначити однозначно. Л. Піотровська розглядає емотивність як функцію мовних одиниць, пов'язану з вираженням емоційного ставлення мовця до об'єктивної дійсності [Піотровська 2007, 25]. Емоційне ставлення мовця до предмету дискурсу може виражатися імпліковано або у складній описовій формі. Суб'єктивно-психологічне ставлення мовця може виражатися за допомогою засобів,